

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ivdex Magistratvs Senator

Zype, Franciscus van der

Antverpiæ, 1633

Cap. XXXI. De Moneta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14280

stipendiarios, quâ quisque sit lege, conditione, fœdere, tenere consuetudinem decernendi, nosse exempla maiorum. Quare idem Cicero pro Balbo laudat Pompeium (vtinam idem omnibus qui Remp. administrant conueniat!) Equidem existimo Iudices, cum in omni genere ac varietate artium etiam illarum quæ sine summo otio non facillè discuntur, Cn. Pompeius excellat, singularem quandam laudem eius & præstabilem esse scientiam in fœderibus populorum, Regum, exterarum nationum; in vniuerso denique belli iure, ac pacis, nisi fortè quæ nos libri docent in vmbra, & otio, ea Cn. Pompeium, neque cum requiesceret, litteræ, neque cum rem gereret, res ipsæ docere potuerunt.

Pertinent huc præstationes, & ordinaria tributa, vectigalia, portoria, telonia, mulctarum, pœnarumque compendia, bona quæ indignis auferuntur, vacantia, pro derelictis habitâ, thesauri pars in publico inuenti, ex delicto confiscata, & ex moribus bastardorum successiones, redditus venationum, piscationû, maris, fluminû collectæ, angariæ, parangariæ, &c. aliaque regalia, decimæ nouales, ex quorundâ sententia, quos lubenter audiunt fiscales, sed aduersatur *c. tua. x. de decim.*

Finiam hæc eo repetito quod principio dixi, vt medicinas, venena, & mala necessaria tractanda omnia tributa, exactiōne miti, ineuitabili necessitate, distributione, & impensâ iustâ. Ego suggero (inquit Greg. ad Imp.) vt & si minus impensæ tribuatur, à suo tamen imperio oppressorum lacrymas compescant. Nam idcirco fortassè tantæ expensæ in hac terra minus ad vtilitatem proficiunt, quia cum peccati aliqua admixione colliguntur. præcipiant ergo serenissimi Domini nihil cum peccato colligi. &c.

CAPVT XXXI.

De Moneta.

Monetæ ius ad Supremum, vt suprâ diximus, Principem pertinet. ideoque Monetam falsam protrudere, arrodere, adulterare supremi semper criminis fuit. neque quisquam in priuatis id excusat. Sunt tantum, qui in Principibus admittant, speciosiori tamen nomine, quasi Regia autoritas, atque inscriptio satis sit pro metallorum mixtura, ac deprauatione; valore pecuniæ naturali imminuto, legali aucto cum annonarum incremento, mercimoniorum impedimento, ac tandem cessatione, priuatâ singulorum & publicâ omnium depauperatione. Malè sanè de Principibus merentur eiusmodi consiliorum authores; sæpè tum sibi, tum

1.
Moneta non
deprauanda
quamuis
iure regio.

tum Principibus; semper autem Reip. extremum noxij. fateor pecuniã iure Regio cudi, tractari, imagine Principis signari, & in speciem Regiam penè totam videri, & Christum numisma census Cæsari dari iussisse ad responsum, quod eius esset *imago & superscriptio*. nego tamen imaginem, titulum, insignia vlteriùs ius Regium producere, quàm ad decus, authoritatemque publicam, & si lubet (quod non omnes concedunt) sumptus monetarios. non secus quàm ideò, quia iure Regio Magistratus creantur, nomine Regio jura dicuntur; ea præfatio sufficiat, vt quod inter alios controuersum est, Regi addicatur, (qualia quorundũ olim arbitria historix narrant) vt ius actoris reo condonetur, vt reus innocens pro nocente habeatur, quia Regium nomen sententiæ intertextitur: vt cum Flauij Augusti, clamantis innocentem se perire, accusatore reclametur *sua nihil interesse, nocens, an innocens pereat, dummodo pereat*. Non eluit crimen Maiestas. Non si bellum hosti indicatur, à Rege indici satis est. iustitia causæ desideratur, quæ bellum à latrocinio disternat. vt liberè pirata ille Alexandro respondit, causam sibi cum eo æqualem esse; latronem se tamen, illum Regẽ vocari. quòd ipse vnicã naui volitaret, ille magnis classibus, numerosis exercitibus, spolia omnium gentium, atque vniuersi orbis traheret. quippe cui triginta mulorum millia captiuum aurum vehebant. Tametsi nuper Catholico-politicus Fererius bellorum iustitiam pedaneorum, vt ei videtur, Iudicum arbitrio, Theologorum iudicio, Casuistarum censuræ, omniq; scholasticæ doctrinæ eximere tentarit, & ad Regium tantùm lubitum affigere; argumentis ad incudem Cyclopi magis quàm Vlyssis alicuius cerebrum ducendis.

Eodem modo ad reliquas summi Imperij notas procedendo, non nomen, titulum, decusque Regium sufficere deprehendemus, sed comitem requiri cælestem iustitiam, diuinamque equitatem, quæ iisdem numeris, ponderibus, & mensuris Reges librat, & terræ filios, *equo pulsat pede pauperum tabernas, regumque turres*. Non secus igitur statuendum est de monetaria causa, vt non Regi liceat, quod lubet; non in suum ærarium vertere opes populi, non auro, argento improba æra miscere, vltra saltem, quàm sumptus, vel iniqua necessitas, non alia affectio coegerit.

Quòd si Principibus supra auri argentiq; materialem valorem nõ liceat ex nomine, titulo, juræue Maiestatis formalem nummis grauiorem indere, quam sumptuum fabricæ

mo-

monetariæ æstimatio exigat: sanè priuatus qui materiæ formæ de suo nihil addere potest, quo iure nummi iustum valorem è fabrica Principali in populum emissi inflat? non alio sanè quàm quo priuati materiam rodunt, lambunt: minori etiam delicto; cùm hi dies integros paucis frustulis sub forficem aut aquam rodentem agendis insistant: at illi vno die, vno mercatu, tot nummorum valorem inflant, quot alij vno anno possunt corrumpere: & hi quidem non nisi vt oculis videri, manu tangi corruptela possit; at illi fraudem faciunt simplicitati vulgi, quod asses numero computat, non pondere: nec aduertit mox rerum pretia augeri, vt quas assibus octo comparare solet, nunc decem in illas erogare cogatur: miratur, dolet, indignatur ob caritatem: causam nescit & publicos fures, qui Regium valorem intendentes, quasi in tenebris populum deprædantur: qui morderi se demum sentit dum renouatis fortè edictis momento vno videt decreuisse thesaurum, & assium numerum in quolibet nummo sibi periiisse.

His igitur de causis euidentibus est quàm iustè ad Præfectum vrbis Ius nostrum reiiicit curam, vt nummularij probè se gerant circa omne negocium suum, & temperent iis quæ sunt prohibita. *l. 1. D. de off. Præf. vrb.* & quàm iustè rursus Principes valorem nummi à se iustè inditum erogando recipiendo uè excedi vetant, quàm iustè pœnæ etiam grauissimæ huiusmodi prædonum grassaturæ præscribantur, quàm vix in speciem obtendi possit excusatio, quo minùs edictis supra ea re latis pareatur: quo minus non parentes culpam contrahant, conscientiamque lædant. vt anno 1633. facultas Theologica Vniuersitatis Louaniensis simul atque Duacensis, aliique eminentes Theologi ea super re consulti, seuerissimè iudicauerunt, legesque ratione subnixas per seculares Principes latas, etiam animas non obediens reas facere, testimoniis præsertim vtriusque Apostolorum Principis: quæ supra hoc *lib. c. 2. n. 7. & seq.* retulimus, eorum verbis excussa.

Enimuerò apud Belgas eò minùs in controuersiam vocari potest, an pœnæ adiectio vinculū legis soluat in materia monetaria, quod Rex Edicto anni 1628. ar. 22. declarauit non esse mentem suam vt per adiectionem pœnarum illi, qui sub legibus illius viuunt, eximantur ab obedientia, quàm iustis eius mandatis debeant, sed potius obligentur arctius.

Sed vt rursus ad Principes reuertatur dissertatio nostra, quo-

quoniam auri argentiq; natura diuersa est, pretiosior hæc pro loci genio, vilior illa; generatim non idem huic aut illi pretium statui potest; iustū periti dicere debent, Principes illud, expensasque fabricæ non excedere, non abrogare veteres nummos eo tantū fine, vt eo ex auro alterius metalli mixtione corrupto nequiores cudantur, non vicinorum Principum numismata reprobare & efferri vetare atque ad fabricam monetariam deferri, ideo dumtaxat vt monetariæ vtilitates crescant, eademque materia vel corruptior in populum proferatur, aliā tantū imagine signata, vt genij Principum vendi videantur magis populo, quā salus publica affectari: sed id generatim agendum est, vt per ea quæ de re monetaria edicuntur, non fabricæ Principalis, dominicorumque prouentuum, monetarum administrantium vtilitatem intendi, sed Reipublicæ bonum, commercandi que commoditatem (in quam rem nummus primū inuentus est) palam appareat. quod fieri non vulgo dicitur vbi monetarij curatores veterum etiam eiusdem ditionis Principum numismata, quæ iam antè fabricæ sumptum tulerunt, emunt, vt in informem materiam redigant, nequiori metallo corrumpan, & geniatâ aliorum Principum imagine impressa repetitis frustra sumptibus supra pretium efferant; quâ arte fit, vt numismata que vnum sæculum superant, vix inueniantur. bono argumento in re mala non bene istos curatores in publica Regum Principumque pecunia versari. horū curā exigit *d.l. 1. D. de Off. praef. urb.*

Quare & iusta admodum fuit Extrauag. *Constit. 52. Leonis, vt tam veterum Principum quā recentiorum numismata, modò iusti ponderis probæq; materia sint, valeant.* Qua de re Plutarch. in *Cleome. Gujac. obs. l. 6. c. 19.*

Nonnullibi Principes qui angustis terminis dominantur, qui auriferas glebas aquasue non possident, qui à vicinis vndique circumfidentur, qui intensiori monetarum valore vtuntur, ne à sterili prouincia externū etiam aurum auertant, mercaturæ habenas laxant, suâ pecuniâ & pretio canones & census suos & vectigalia solui iubent, vt mercium ita & pecuniæ pretium arbitrio commercantium permittunt, veriti ne si rigidè externam pecuniam excipiant, nullam retineant: sed illi inordinatè quidem faciunt, aut patiuntur: sed imprimis maturo æquilibrio ponderare debent, an desperatio statuendæ seruandæque æquitatis maior sit, quā spes aliorum incomodorum præcauendorum.